

რეკავზ სირაძემ მთელი ეპოქა შექმნა: იგი იყო ერთ-ერთი პირველი, ვინც ქართულ კვლევებში შემოიტანა ისეთი თემები, კატეგორიები და ცნებები, როგორცაა მშვენიერი და ამაღლებული, იდეალების ესთეტიკა და დროის მითოლოგიზაცია, მხატვრული სახე და სახისმეტყველება, აზრის სილამაზე და სიტყვის პოეტიკა. მისმა წიგნებმა განსაზღვრა ძველი ქართული ლიტერატურისა და, საერთოდ, ქართული კულტურის, ისტორიის კვლევის მიმართულებები და პრინციპები. მან ნათლად და არგუმენტირებულად წარმოაჩინა ქართული კულტურის როლი და ადგილი ქრისტიანული ცივილიზაციის ისტორიაში. სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ილია მეორე წერდა მასზე: „რეკავზ სირაძემ ათეისტური რეჟიმის პირობებში ხელი შეუწყო ახალგაზრდებში სულიერი ღირებულებების დამკვიდრებას. იგი გახლავთ პიროვნება, რომელიც მუდმივად ეძიებს მოვლენათა არსს და სხვათაგ უღვივებს ღრმა აზროვნების სურვილს. ასეთი ადამიანები ყოველთვის მარილნი იყვნენ და არიან ქვეყნისა“.

სასოება

სასოება ანუ იმედი ადამიანის სულიერი ძალაა, უნარია. უიმედობა უუნარობაა და, შეიძლება ითქვას, ურწმუნობაც, რადგან ვისაც მომავლის არ სჯერა, მას არ სჯერა არც დღევანდლობისა. სასოებით ცხოვრება არა მხოლოდ სასურველია, არამედ ადამიანის მოვალეობაცაა, ვითარცა მხნეობა სულისა. ადამიანმა მუდმივად უნდა გააცხოველოს აზრი, რომ შეუძლია ეზიაროს სულიერ უკვდავებას, რომ ამას თვითონვე შეუწყოს ხელი, რადგან ეს დამოკიდებულია მისსავე სიკეთეზე. სიკეთე ანიჭებს საზრისს ყოველივეს – ცასა და მიწას, დროსა და სივრცეს და, ასევე, სიკეთეა საფუძველი სასოებისა, იმისა, რომ პიროვნება არ გაქრება მისი გარდაცვალების შემდეგაც. ამას წარმოაჩენს მთელი საღვთო წერილი, კერძოდ კი, პავლე მოციქულის ეპისტოლე, რომელიც გვამცნობს, რომ ადამიანის ცხოვრების საზრისს ქმნის რწმენა, იმედი და სიყვარული, უმთავრესი კი სიყვარულია.¹ სიკეთით აღვსილი სიყვარული აცხოველებს რწმენას.

სასოება არის პიროვნების მომცველი, სულის განმანათლებელი „განწყობა“ (დიმიტრი უზნაძისეული განწყობის თეორიით), ანუ „მზაობა“, პიროვნული აქტივობა, რომელიც განსაზღვრავს, თუ როგორ უნდა აღიქვამდეს ადამიანი რეალობას, მატერიალურსაც და სულიერსაც. იგი ემყარება სულის ქვეცნობიერ და არაცნობიერ წიაღს. სასოება „სულითა ხოლო საცნაურია“. სასოება კეთილი სულის ხვედრია. სასოებას სჭირდება კეთილი გული და კეთილი თვალი, რათა დაინთოს თუნდაც მცირე სანთელი რწმენისა. დღევანდელი რთული და დაუნდობელი დროისთვის ეს იქნება ერთადერთი რამ, რაც განაქარვებს წყვილიად, გაფანტავს შიშს. შიში სასოწარკვეთილთა თავდაზღვევაა. მას მოჰყვება ხოლმე ძალადობა. ძალადობაც უიმედოთა ქმედებაა. ძალადობას მიმართავს ის, ვისაც ცხოვრებისეული წინააღმდეგობების სიკვდილზე მეტად ეშინია. მოძალადე სიკვდილის „მფლობელია“. სიკვდილის შიშითვე ცდილობს იგი „დაიმორჩილოს“ სიკვდილი იმით, რომ იოლად განუწყოს სხვას, მაგრამ სიკვდილზე ბატონობს მხოლოდ სიცოცხლე. ადამიანური სიცოცხლე წარმოშობს სიკვდილს, მაგრამ სიცოცხლე ვერ ეგუება სიკვდილს. სიცოცხლე ესწრაფვის მარადიულ ცხოვრებას. ამას კი აღწევს ის, ვისაც ამისი იმედი აქვს.

სასოების ძიებისას ადამიანი მარტოა ხოლმე თავისი ცნობიერი „მეთი“ და ქვეცნობიერთაც, მაგრამ სიმარტოვემ ყოველ პიროვნებაში უნდა აღძრას გრძნობა თანაღმობისა. საკუთარი თავის შველა იმითი შეიძლება, რომ სხვას უშველო. ეს სძლევს მარტოსულობას და სათავეს უდებს ტაძრულ ცნობიერებას. ამიტომ ითხოვს ქრისტიანული ურთიერთსიყვარული პიროვნებათა ეკლესიურობას. ადამიანი შედარებით თავისუფალია პირადული სასოების არჩევანში, მაგრამ იგი მოვალეა ეროვნული ოპტიმიზმის დამკვიდრებისა. გარდაუვალია ესქატოლოგიური სასოებაც,

¹, „ხოლოაწ ესერა ჰვიეს სარწმუნოებად, სასოებად და სიყვარული, სამი ესე; ხოლო უფროდს ამათსა სიყვარული არს“ (1 კორინთ. 13, 13) (რედ.).

რაც რჩეულთა ხვედრია. აპოკალიფსური ცნობიერებაც რჩეულთა ხვედრია. მისკენ სწრაფვა ყველა ჩვენგანის მოვალეობაა, რაც თავის მხრივ ადასრულებინებს ადამიანს ქრისტიანულ მისიას: „*განმზადდენით გზანი უფლისანი*“² ესაა საფუძველი სასოებისა. მხოლოდ ამგვარი პიროვნული „მზაობით“ მიეახლება ადამიანი ღმერთს. წმინდა ღმერთს არეოპაგელი წერდა, – როცა კლდეზე მიბმული თოკით ნავში მყოფნი ნაპირისკენ ვეწვევით, გვეჩვენება, რომ ნაპირი ჩვენკენ მოდისო. მსგავსია ღმერთთან მიმართებაცო: ის ჩვენ მოგვეახლება, თუკი ჩვენ მისკენ წარვემართებით იმ მენავეთა სულისკვეთებით, რომელთათვის ხსნაა ნაპირზე გასვლა.

სასოება მხოლოდ სიკეთის მოლოდინი როდია. იგი თავისთავშივე მოიცავს სიკეთეს. სასოებას ბაძებს სინანული, ოღონდ ღრმა, ჭეშმარიტი სინანული საკუთარ ნაკლოვანებათა გამო. ეს რთული გრძნობაა. საკუთარ ნაკლოვანებათა სწორი და ღრმა შეგრძნება და ამის საფუძველზე აღმოცენებული სინანული ადამიანის გულის სიღრმეში იმავედროს ბაძებს სინარულს და ეს არის სასოების სინარული.

ადამიანს ემინია შიშის და ხშირად თავიდან იშორებს ხოლმე ფიქრს ყოველგვარ შიშისმომგვრელზე. ასეთ შემთხვევაში ჩვენ შიშსა და გაჭირვებას ქრისტიანული სასოებით კი არ ვძლევთ, არამედ მათი იგნორირებით. არაერთგზის თქმულა ჩვენშიც და სხვათა მიერაც, რომ ქართველთა თვისებაა ჭირის სილაღით დაძლევაო (ერთი უცხოელი სწავლული წერდა: ქართველთა გასაძლისი თვისებააო „ესთეტიკური უღარდებლობა“³). მაგრამ არც ეს თვისება ვლინდება ყოველთვის ცალსახად. სილაღე ზოგჯერ უსახოვნებამდეც კი მიდის. მაგრამ ხშირად გარეგნული სილაღე წესის აღსრულებაა იმის წარმოსაჩენად, რომ ადამიანი ძნელბედობას არ ემორჩილება, თუმცა გულის სიღრმეში ინახავს დიდ ნაღველს, რომელიც არ უნდა შეიმჩნიოს და ამით პატივი სცეს მოყვასს (ამას გამოხატავს ხალხური ლექსი: „*განა ლალი ვარ, რომ ვლერი, გულისა დარდსა ვიქარვი*...“). ამიტომაც ჩვენ ზოგჯერ სატირალზე ვძლერთ. ეს სიმღერა, ცხადია, უფრო სევდის დაძლევაა, ვიდრე სინარულისკენ სწრაფვა (დავით გურამიშვილი „დავითიანზე“, ამ დიდი სევდით აღბეჭდილ წიგნზე, ამბობდა: „*მე რაც ვმობე, ვზრდი მოძღერლადო*“. მისი ერთი ლექსის სათაურში ვკითხულობთ: „*მზის თხოვნა დასათბობლად ტირილითა და სიმღერის ხმითა*“).

მთელს ქართულ მწერლობას მსჭვალავს ქრისტიანული სასოება. ჩვენ არარას ვიტყვით აგიოგრაფიასა და ჰიმნოგრაფიაზე, სადაც ეს თავისებურება იგულისხმება და სადაც ერთმანეთს ერწყმის რელიგიური, ეროვნული და პიროვნული ოპტიმიზმი. გამოყოფთ მხოლოდ იოანე საბანისძის სიტყვებს – „*მაძულისა ჩვეულებისამებრ სვლა*“, რაც გულისხმობს ჩვენი ქვეყნის წარმართვას ქრისტიანული სასოების გზით. ქრისტიანული სასოება ჩანს მთელს ქართულ საისტორიო მწერლობაშიც. შოთა რუსთაველის მიერ ეს ასეა გამოთქმული: „*ბოროტსა სძლია კეთილმან, არსება მისი ვრძელია*“. დავით გურამიშვილი წერდა: „*ვითა დავლადი, ისევ ვავთენდი*“, ქრისტიანულ სიმბოლოებს ეხმიანება ნიკოლოზ ბარათაშვილის სიტყვები: „*ვათენდება დილა მზიანი და ყოველსა ბინდსა ის განანათლებს*“, ანდა ილიას „ლოცვა“, აკაკისეული განცდა: „*სასოებამ ფრთა გამალა*“...

ჩვენ დიდხანს ვცხოვრობდით ერთ დიდ ყოვლისმომცველ არაადამიანურ „წესრიგში“, აბსურდულ „წესრიგში“. ეს წესრიგი დაინგრა, უფრო სწორად, სხვებმა დაანგრიეს, ჩვენ კი ჩავთვალეთ, რომ ჩვენ დავანგრიეთ ჩვენთანაც და თითქოს სხვაგანაც. ასეთი ილუზია ალბათ იმიტომ შეგვექმნა, რომ ჩვენ ჩვენი ბუნებით მართლაც სხვებზე უფრო ძნელად ვეგუებოდით იმ არაადამიანურ „წესრიგს“. მაგრამ მოხდა ისე, რომ აბსურდული „წესრიგი“ შეცვალეთ აბსურდულივე „თავისუფლებით“, ჩავთვალეთ, რომ თავისუფლების მოყვარეთათვის „ყველაფერი დასაშვებია“. ამას მოჰყვა კიდევ ერთი აბსურდული სინდრომი: დღეს ზოგჯერ აბსურდული „თავისუფლების“ მოწინააღმდეგეებს მივიჩნევთ იმ ძველი აბსურდული „წესრიგის“ დამცველებად. გავრცელდა მაქსიმალისტური თავდაჯერებულობა. იოლად იბღალბება ადამიანური ღირსება. თითქოს მთლიანად დაიკარგა უბრალოების ფასეულობა...

ამ დროს გზა ხსნისა კვლავ ტაძრისაკენ მიდის. ამას უნდა შეერწყას მაღალი შეგნება სახელმწიფოებრიობისა, რომელიც მთლიანად დაკარგულია.

სასოება ანუ იმედი ქრისტიანული ცხოვრების საფუძველთა საფუძველია. სასოება რწმენაა, ურომლისოდაც ადამიანი ვერ გაძლებს ვერც სულიერად და ვერც ხორციელად. ქრისტიანული ცხოვრება, უპირველესად, იმედია მარადიული ცხოვრებისა. სწორედ ასეთ შინაარსს შეიცავს უფლის ქართული სახელწოდება „მაცხოვარი“, ანუ მომნიჭებელი მარადიული ცხოვრებისა, ანუ ცხოვნებისა. იგივე აზრი ჩანს უპირველესი და და უმთავრესი ქართული ტაძრის „სვეტიცხოვლის“ სახელდებაშიც. სვეტიცხოველი ტაძარია, ხოლო „სვეტი-ცხოველი“ სულიერი ნათლის სვეტია, რომელიც შეიძლება იყოს ყველას სულში, ვინც კი განიმსჭვალება სულიერი სასოებით.

2 მარკოზი, 1, 3.

3 ეს აზრი გრიგოლ რობაქიძეს ეკუთვნის (რედ.).